

บทบาทภาครัฐที่พึงประสงค์ต่อชมรมผู้สูงอายุไทย

The Desirable Public Sector Roles for Thai Elderly Club

จุลศักดิ์ ชาญณรงค์¹
Chulasak Charnnarong

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ ประกอบด้วย (1) เพื่อศึกษาบทบาทภาครัฐที่พึงประสงค์ในทัศนะของชมรมผู้สูงอายุไทย และ (2) เพื่อศึกษาข้อเสนอเกี่ยวกับบทบาทภาครัฐที่พึงประสงค์ต่อผู้ชมรมสูงอายุไทยในทัศนะของภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไทย เป็นงานวิจัยแบบผสมโดยการวิเคราะห์แบบสอบถาม สอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ประธานชมรมผู้สูงอายุของทุกภาคทั่วประเทศจำนวน 394 คน ระบุบทบาทภาครัฐที่พึงประสงค์ในทัศนะของชมรมผู้สูงอายุไทยตามความสอดคล้องกับบทบาทของภาครัฐจากสามแนวคิดหลักของรัฐประศาสนศาสตร์สมัยใหม่ คือ แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ แนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ และแนวคิดธรรมาภิบาลภาครัฐใหม่ต่อชมรมผู้สูงอายุไทย ด้วยการแจกแจงความถี่และร้อยละ และ วิเคราะห์แบบสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ตัวแทนจากภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจำนวน 14 คนด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาผลการศึกษาพบว่าประเด็นแรกบทบาทภาครัฐที่พึงประสงค์ในทัศนะของชมรมผู้สูงอายุไทยสอดคล้องกับบทบาทของภาครัฐตามแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่มากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.31) และประเด็นที่ 2 ข้อเสนอเกี่ยวกับบทบาทภาครัฐที่พึงประสงค์ต่อผู้ชมรมสูงอายุไทยในทัศนะของภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไทย มีสามประการหลัก คือ ประการแรกภาครัฐควรมีการบูรณาการ การดำเนินงานการพัฒนาและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับชมรมผู้สูงอายุร่วมกันของหน่วยงานภาครัฐ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ประการที่สองภาครัฐควรเป็นหนึ่งในผู้สนับสนุนหรือส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในการพัฒนาชมรมผู้สูงอายุ และ ประการที่สามภาครัฐควรสนับสนุนให้ชมรมผู้สูงอายุสามารถดำเนินการด้วยตัวของชมรมผู้สูงอายุเอง ไปจนถึงการเป็นอีกหนึ่งองค์กรทางสังคมเพื่อสังคม ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้ว่าข้อเสนอดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่เช่นเดียวกัน

คำสำคัญ: บทบาทภาครัฐ ชมรมผู้สูงอายุไทย

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ

Assistant Professor, Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Srinakharinwirot University, Bangkok,
Corresponding author e-mail: chulasak@g.swu.ac.th

ARTICLE HISTORY: Received 10 November 2022, Revised 24 February 2023, Accepted 27 February 2023

Abstract

This research has two objectives: 1) to study the desirable role of the public sector in the viewpoint of the Thai Elderly Club and 2) to study the proposal regarding the desirable role of public sector in Thai elderly clubs in the viewpoint of the public sector that is directly related to improvement of quality of life of Thai elderly. This is a mixed-method study. 394 questionnaires were collected from the chairman of the elder's club of every region across the country. They identified the desirable role of the public sector in the viewpoint of the Thai Elderly Club in accordance with the role of the public sector from the three main concepts of modern public administration: New Public Management, New Public Service, and New Public Governance. to Thai Elderly Club with frequency and percentage distribution. Content analysis was conducted of interviews with 14 key informants who were representatives from the public sector who were directly involved in the improvement of quality of life of elderly.

The results reveal that 1) the desirable public sector role in the viewpoint of the Thai Elderly Club was consistent with the role of the public sector under the concept of "New Public Service," with a mean of 4.06 and a standard deviation of 0.31 and 2) There are three main proposals for the desirable public sector in Thai elderly clubs in the viewpoint of the public sector that is directly related to the improvement of the quality of life of the Thai elderly. The public sector should integrate the implementation of development and problem-solving with the elderly clubs of the public sector that are directly involved for maximum efficiency. The public sector should be one of the supporters or promote collaboration between different sectors in the development of the elderly club, and public sector should encourage the elderly club to be able to operate by themselves to become another social organization for society. The proposal thus is also consistent with the concept of "New Public Service".

Keywords: *Public Sector Roles, Thai Elderly Club*

บทนำ

การเพิ่มขึ้นของสัดส่วนผู้สูงอายุบ่งชี้ถึงความจำเป็นที่ต้องศึกษาและพัฒนากระบวนการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการดูแลผู้สูงอายุที่มีประสิทธิภาพ (สัมฤทธิ์ ศรีธำรงสวัสดิ์ และคณะ. 2552) ทั้งนี้เพราะนอกจากปัญหาสุขภาพอันเนื่องมาจากความเสื่อมของสภาพร่างกายแล้ว ผู้สูงอายุยังต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตสังคม (ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากจิตใจ อารมณ์ความรู้สึก รวมถึงให้ความเกี่ยวข้องทางด้านสังคมกับผู้อื่น) อันเนื่องมาจากการปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม สังคม เช่น การเปลี่ยนแปลงบทบาทและหน้าที่ทางสังคม การขาดรายได้เนื่องจากความสามารถในการทำงานลดลงหรือทำไม่ได้เลย (กรมอนามัย. 2556: 38) แม้ว่า

หน่วยงานของภาครัฐได้ดำเนินการจัดสวัสดิการต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้นเพื่อให้เพียงพอทั่วถึงและสอดคล้องกับสถานการณ์ดังกล่าว แต่สภาพปัญหาที่แท้จริงปรากฏว่าการให้บริการต่าง ๆ ยังไม่เพียงพอและครอบคลุมในหลายพื้นที่ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลง โครงสร้างประชากรและผลกระทบของวิกฤตทางเศรษฐกิจที่ผ่านมา ทำให้ผู้สูงอายุถูกทอดทิ้งมากขึ้นและไม่ได้รับการดูแลจากชุมชน ผู้สูงอายุจำนวนมากที่เข้าไม่ถึงการให้บริการรวมทั้งผู้สูงอายุขาดโอกาสในการส่งเสริมให้สามารถพึ่งตนเองเพราะเกิดความเคยชินกับการเป็นผู้ขอรับบริการจากรัฐ โดยถูกทำให้คิดว่าเป็นหน้าที่ของรัฐที่ต้องให้การช่วยเหลือ เกื้อกูลและรู้สึกว่าเป็นผู้ด้อยโอกาส (สุนทร ปัญญาพงษ์ และ คณะ. 2560)

การรวมกลุ่มผู้สูงอายุจึงเป็นทางเลือกหนึ่งในการแก้ปัญหาดังกล่าวในสังคมผู้สูงอายุ (สุวรรณยา ธรรมอภิพล นันทิชา อ่อนละมัย และ จรรยาพร ตันเจริญ. 2561: 353-354) ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม และการสร้างศักดิ์ศรีในตัวผู้สูงอายุ การรวมกลุ่มในรูปแบบของชมรมผู้สูงอายุดังกล่าวเป็นสิ่งที่หนึ่งที่สามารถแก้ปัญหาผู้สูงอายุได้เกือบทุกด้าน เพราะเมื่อผู้สูงอายุมารวมตัวกันจะมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือ พูดคุยกัน เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ช่วยแก้ปัญหาความซึมเศร้า ปัญหาสุขภาพจิต ปัญหาสุขภาพ ฯลฯ (พรณธิดา บุญพิทักษ์. 2548: 5) อย่างไรก็ตามการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุที่ผ่านมาหลายแห่งประสบปัญหาการดำเนินงานกิจกรรมที่ไม่ต่อเนื่อง ทักษะความสามารถของผู้นำ การประชุมปฏิบัติงานของชมรมไม่สม่ำเสมอและต่อเนื่อง ขาดการสนับสนุนจากภาคีเครือข่าย เป็นต้น (สุวรรณยา ธรรมอภิพล นันทิชา อ่อนละมัย และ จรรยาพร ตันเจริญ. 2561: 354) ที่ผ่านมามีได้มีศึกษาหรือวิจัยเกี่ยวกับชมรมผู้สูงอายุเป็น 6 ประเด็นหลัก ประกอบด้วย 1) ด้านสุขภาพของผู้สูงอายุทั้งสุขภาพกาย และสุขภาพจิต 2) ด้านการจัดกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุ 3) ด้านคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ 4) ด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ 5) ด้านการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ และ 6) การพัฒนาชมรมผู้สูงอายุ และงานวิจัยเหล่านี้ได้ให้ข้อเสนอแนะในเชิงชมรมผู้สูงอายุในระดับชุมชน ตำบล อำเภอ หรือจังหวัดที่ศึกษาเท่านั้นหรือไม่ก็เป็นการศึกษาชมรมผู้สูงอายุเชิงลึกเพียงชมรมเดียว แต่พื้นฐานของการดำเนินการชมรมผู้สูงอายุที่จะประสบความสำเร็จเกี่ยวข้องกับวิธีการในการบริหารจัดการชมรมซึ่งหากมีการบริหารจัดการที่ดีจะทำให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนอีกทั้งในการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุที่ผ่านมาชมรมผู้สูงอายุส่วนใหญ่มักจะดำเนินการโดยภาครัฐเป็นผู้บริหารหรือจัดตั้งขึ้นตามนโยบายของภาครัฐมากกว่าที่จะเกิดตามความต้องการที่แท้จริงของกลุ่มผู้สูงอายุส่งผลให้ชมรมเกิดความอ่อนแอไม่สามารถดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องได้นำไปสู่การล่มสลายในที่สุด มีผลการศึกษาคำแนะนำของชมรมผู้สูงอายุในภาพรวมของประเทศจากการศึกษาสมาชิกชมรมผู้สูงอายุที่ขึ้นทะเบียนกับสภาผู้สูงอายุจำนวน 23,040 แห่งทั่วประเทศพบว่ายอดชมรมผู้สูงอายุที่มีการดำเนินงานจริงมีเพียง 10,470 แห่ง (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร และคณะ. 2555) ดังนั้นปัจจุบันการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุที่ผ่านมาหลายแห่งประสบปัญหาการดำเนินงานกิจกรรมที่ไม่ต่อเนื่อง ทักษะความสามารถของผู้นำ การประชุมปฏิบัติงานของชมรมไม่สม่ำเสมอและต่อเนื่องขาดการสนับสนุนจากภาคีเครือข่าย ซึ่งรวมถึงการสนับสนุนที่เหมาะสมกับภาครัฐ (สุวรรณยา ธรรมอภิพล นันทิชา อ่อนละมัย และ จรรยาพร ตันเจริญ. 2561: 352)

จากสถานการณ์และบริบทดังกล่าวภาครัฐและชมรมผู้สูงอายุย่อมต้องปรับบทบาทของตนให้มีความเหมาะสมมากขึ้น สำหรับภาครัฐที่แต่เดิมทำหน้าที่เป็นแกนหลักในการพัฒนาผู้สูงอายุย่อมต้องพยายามปรับบทบาทให้มีความเหมาะสมเท่าทันสถานการณ์มากขึ้น ทั้งนี้ในงานวิจัยชิ้นนี้ศึกษาบทบาทภาครัฐที่พึงประสงค์อันหมายถึงบทบาทภาครัฐตามแนวคิดทฤษฎีทางรัฐประศาสนศาสตร์

สมัยใหม่ที่มีการปรับเปลี่ยนจากมุมมองเดิมกล่าวคือจากบทบาทของภาครัฐในการจัดการหรือบริหารเดิมที่อยู่ภายใต้แนวทางของการบริหารราชการกระแสดั้งเดิม โดยใช้แนวคิดและกลไกในการขับเคลื่อนการบริหารราชการที่อาศัยส่วนราชการ (Government Agencies) และรัฐวิสาหกิจ (State Enterprises) เป็นหลักในการบริหาร (นุกูล ชื่นพัก วรลักษณ์ ลลิตศศิวิมล และ ธนา มณีพฤกษ์. 2559) ซึ่งย่อมไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันด้วยสภาพแวดล้อมทางการบริหารที่มีการเปลี่ยนแปลงและมีพลวัตสำหรับบทบาทของภาครัฐที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับชมรมผู้สูงอายุ พบว่าเป็นปัญหาสืบเนื่องจากการริเริ่มการก่อตั้งการรวมกลุ่มประเภทชมรมผู้สูงอายุ โดยเฉพาะในบริบทของประเทศไทยที่มีการดำเนินการโดยรัฐเป็นผู้ก่อตั้งและเป็นหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนหลักทำให้การดำเนินการต่าง ๆ ของชมรมผู้สูงอายุจึงเน้นการพึ่งพาให้รัฐดำเนินการให้ กระทั่งในปัจจุบันมีการปรับเปลี่ยนมุมมองต่อชมรมผู้สูงอายุโดยมีการเปลี่ยนมุมมองว่าชมรมผู้สูงอายุเป็นการรวมกลุ่มเพื่อผลประโยชน์ของผู้สูงอายุในชุมชนหรือท้องถิ่นของตนอันเป็นการสะท้อนถึงการลดการพึ่งพาจากภายนอก (อัญชิรญา จันทรปิฎก. 2560) อันสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีทางรัฐประศาสนศาสตร์สมัยใหม่ โดยบทบาทภาครัฐสมัยใหม่ตามแนวคิดทฤษฎีทางรัฐประศาสนศาสตร์สมัยใหม่มีสามแนวทางด้วยกัน ประกอบด้วย แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management: NPM) ที่บทบาทภาครัฐคือการนำหลักการของธุรกิจเอกชนเข้ามาประยุกต์ใช้ในการบริหารกิจการสาธารณะรวมทั้งการถ่ายโอนกิจกรรมให้ภาคส่วนอื่น ๆ โดยเฉพาะภาคเอกชนในการทำการบริการสาธารณะ แนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ (New Public Service) เป็นแนวคิดที่ให้คุณค่ากับความเป็นพลเมืองและการบริการสาธารณะ รัฐแสดงบทบาทใหม่ในฐานะผู้จัดหาทรัพยากรสาธารณะแก่ประชาชนร่วมกับหน่วยงานพันธมิตรต่าง ๆ เช่น เอกชน องค์กรไม่แสวงหากำไรและพลเมืองเพื่อหาข้อตกลงและความต้องการซึ่งกันและกัน และ แนวคิดธรรมาภิบาลภาครัฐใหม่ (New Public Governance) เกิดขึ้นภายใต้บริบทที่ภาคประชาสังคม ภาคธุรกิจ ชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชน และกลุ่มผลประโยชน์ทางวิชาชีพต่าง ๆ ได้เข้าร่วมดำเนินงานสาธารณะในรูปแบบของการจัดการภาคีอันหลากหลายการเจรจาต่อรองเกี่ยวกับสิ่งที่มีคุณค่าการสร้างและกำหนดความหมายและความสัมพันธ์ระหว่างส่วนภาคต่าง ๆ เหล่านี้ (จุลศักดิ์ ชาญณรงค์. 2562)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาบทบาทภาครัฐที่พึงประสงค์ต่อชมรมผู้สูงอายุผ่านการวิเคราะห์บทบาทของภาครัฐจากสามแนวคิดหลักของรัฐประศาสนศาสตร์สมัยใหม่ ประกอบด้วย แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (NPM) การบริการสาธารณะแนวใหม่ (New Public Service) และ แนวคิดธรรมาภิบาลภาครัฐใหม่ (New Public Governance) ต่อชมรมผู้สูงอายุไทย อันย่อมเกิดผลลัพธ์ที่ดีกับชมรมผู้สูงอายุเนื่องด้วยแนวคิดทั้งสามเน้นการศึกษาการปรับบทบาทภาครัฐในรูปแบบใหม่ที่นักรัฐประศาสนศาสตร์ซึ่งเป็นแกนหลักสำคัญในการศึกษาประเด็นดังกล่าวได้ชี้ให้เห็นว่าการเน้นการศึกษาบทบาทภาครัฐแต่เดิมที่มองรัฐเป็นศูนย์กลางของการปฏิบัติและสนับสนุนในกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคมมีข้อบกพร่องทั้งในเรื่องแนวคิดและการนำไปปฏิบัติ จึงควรมีการปรับกระบวนการศึกษาใหม่ดังการแทนที่ด้วยคำว่าใหม่ (new) ดังปรากฏในทฤษฎี รัฐประศาสนศาสตร์ใหม่ทั้งสาม (ปกรณศิริประกอบ. 2560) ตลอดจนนำเสนอข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทภาครัฐที่พึงประสงค์อันเป็นแนวทางการพัฒนาชมรมผู้สูงอายุให้มีการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไปในอนาคต

คำถามการวิจัย

1. บทบาทภาครัฐที่พึงประสงค์ต่อชมรมผู้สูงอายุไทยควรเป็นบทบาทใดในลักษณะใด จากสามแนวคิดหลักของรัฐประศาสนศาสตร์สมัยใหม่ ประกอบด้วย แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (NPM) การบริการสาธารณะแนวใหม่ (New Public Service) และ แนวคิดธรรมาภิบาลภาครัฐใหม่ (New Public Governance)
2. มีข้อเสนออะไรจากทัศนะของภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไทยเกี่ยวกับบทบาทภาครัฐที่พึงประสงค์ต่อผู้ชมรมสูงอายุไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทภาครัฐที่พึงประสงค์ในทัศนะของชมรมผู้สูงอายุไทย
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอเกี่ยวกับบทบาทภาครัฐที่พึงประสงค์ต่อผู้ชมรมสูงอายุไทยในทัศนะของภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไทย

ระเบียบวิธีวิจัย

สำหรับการดำเนินการวิจัยเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์งานวิจัยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ข้อแรก ใช้แบบสอบถามมาตรฐานวัดลิเคิร์ต 5 ตัวเลือกสอบถามประธานชมรมผู้สูงอายุของทุกภาคทั่วประเทศจากการสุ่มตัวอย่าง จำนวน 394 คน ระบุบทบาทภาครัฐที่พึงประสงค์ต่อผู้สูงอายุในทัศนะของชมรมผู้สูงอายุไทยถึงความสอดคล้องกับบทบาทของภาครัฐจากสามแนวคิดหลักของรัฐประศาสนศาสตร์สมัยใหม่ ประกอบด้วย แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (NPM) การบริการสาธารณะแนวใหม่ (New Public Service: NPS) และ แนวคิดธรรมาภิบาลภาครัฐใหม่ (New Public Governance: NPG) ต่อชมรมผู้สูงอายุไทย ด้วยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ และ เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ข้อที่สอง ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ตัวแทนจากภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ประกอบด้วย (1) ผู้แทนสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย (2) ผู้แทนกรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (3) ผู้แทนมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุ (4) ผู้แทนสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ สำนักส่งเสริมและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ (5) ผู้แทนศูนย์นวัตกรรมสุขภาพผู้สูงอายุ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข และ (6) ผู้แทนสถาบันเวชศาสตร์สมเด็จพระสังฆราชญาณสังวรเพื่อผู้สูงอายุ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข และ (7) ผู้แทนกระทรวงมหาดไทยผู้ดูแลโครงการอาสาสมัครบริบาลท้องถิ่นดูแลผู้สูงอายุ จำนวนหน่วยงานละ 2 คน รวมผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 14 คน ใช้แบบสัมภาษณ์ กับผู้ให้ข้อมูลหลัก จากนั้นผู้วิจัยรวบรวมสังเคราะห์ข้อมูลนำเสนอเพื่อสรุปผลวัตถุประสงค์งานวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสรุปข้อเสนอเกี่ยวกับบทบาทภาครัฐที่พึงประสงค์ต่อผู้ชมรมสูงอายุไทยในทัศนะของภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไทย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยแบ่งเป็น 3 ส่วนหลัก ประกอบด้วย

กลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยชิ้นนี้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โดยวัตถุประสงค์ข้อแรก กลุ่มตัวอย่างคือ ประชาชนผู้สูงอายุของทุกภาคทั่วประเทศจากการสุ่มตัวอย่าง จำนวน 394 คน และเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ข้อที่สอง ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือตัวแทนจากภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ จาก 7 หน่วยงาน จำนวนหน่วยงานละ 2 คน รวมผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 14 คน

ผลการวิเคราะห์บทบาทภาครัฐที่พึงประสงค์ต่อชมรมผู้สูงอายุผ่านการวิเคราะห์บทบาทของภาครัฐจาก 3 แนวคิดหลักของรัฐประศาสนศาสตร์สมัยใหม่ ประกอบด้วย แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (NPM) แนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ (New Public Service) และ แนวคิดธรรมาภิบาลภาครัฐใหม่ (New Public Governance) ต่อชมรมผู้สูงอายุไทย พบว่า บทบาทภาครัฐที่พึงประสงค์ต่อชมรมผู้สูงอายุ คือ บทบาทของภาครัฐตามแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ (New Public Service) แนวคิดธรรมาภิบาลภาครัฐใหม่ (New Public Governance) และ แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (NPM) ตามลำดับ (ค่าเฉลี่ย 4.06 3.61 และ 3.35 ตามลำดับ) (ดังแสดงในตารางที่ 1)

ตารางที่ 1: ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ลำดับที่ของทักษะเกี่ยวกับบทบาทของภาครัฐจาก 3 แนวคิดหลักของรัฐประศาสนศาสตร์สมัยใหม่

บทบาทของภาครัฐ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ลำดับที่ของทักษะเกี่ยวกับบทบาทของภาครัฐจาก 3 แนวคิดหลักของรัฐประศาสนศาสตร์สมัยใหม่
แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่	3.35	0.47	สาม
แนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่	4.06	0.31	หนึ่ง
แนวคิดธรรมาภิบาลภาครัฐใหม่	3.61	0.42	สอง

เมื่อพิจารณาแยกรายแนวคิด

1) แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ ซึ่งเป็นลำดับที่ 3 ของทักษะเกี่ยวกับบทบาทของภาครัฐที่พึงประสงค์ต่อชมรมผู้สูงอายุจาก 3 แนวคิดหลักของรัฐประศาสนศาสตร์สมัยใหม่ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ข้อ (ดังแสดงในตารางที่ 2)

ตารางที่ 2: ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความหมายของทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทของภาครัฐที่พึงประสงค์ต่อชมรมผู้สูงอายุจากแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่

ทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทของภาครัฐที่พึงประสงค์ต่อชมรมผู้สูงอายุจากแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย
1. ภาครัฐกับชมรมผู้สูงอายุควรปรับบทบาทใหม่ให้มีลักษณะคล้ายคู่วางมือทางธุรกิจแบบช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	3.16	0.79	ปานกลาง
2. ภาครัฐควรปล่อยให้ชมรมผู้สูงอายุบริหารงานของตนอย่างเป็นอิสระไม่เข้ามาควบคุม เน้นหลักการกระจายอำนาจ	3.34	0.71	ปานกลาง
3. สนับสนุนให้ชมรมผู้สูงอายุมีแนวทางการบริหารงานต่าง ๆ ของชมรมคล้ายกับภาคเอกชน	3.41	0.79	มาก
4. สนับสนุนให้ชมรมผู้สูงอายุมุ่งเน้นการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพในการดำเนินการคล้ายกับการทำงานของภาคเอกชน	3.50	0.81	มาก
รวม	3.35	0.47	ปานกลาง

2) แนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ ซึ่งเป็นลำดับที่ 1 ของทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทของภาครัฐที่พึงประสงค์ต่อชมรมผู้สูงอายุจาก 3 แนวคิดหลักของรัฐประศาสนศาสตร์สมัยใหม่ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ (ดังแสดงในตารางที่ 3)

ตารางที่ 3: ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความหมายของทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทของภาครัฐที่พึงประสงค์ต่อชมรมผู้สูงอายุจากแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่

ทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทของภาครัฐที่พึงประสงค์ต่อชมรมผู้สูงอายุ จากแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย
5. การทำงานของชมรมผู้สูงอายุควรเน้นหลักการทำงานเพื่อส่วนรวม ไม่ให้มีการดำเนินการในลักษณะระบบอุปถัมภ์	3.98	0.75	มาก
6. ภาครัฐเป็นผู้สนับสนุนให้ชมรมผู้สูงอายุมีการบริหารงานและการดำเนินการต่าง ๆ ด้วยวิถีทางแห่งประชาธิปไตย	4.03	0.76	มาก
7. ภาครัฐควรมีหน้าที่หลักในการเป็นผู้สนับสนุนช่วยเหลือแก่ชมรมผู้สูงอายุในเรื่องต่าง ๆ	4.14	0.75	มาก
8. ภาครัฐควรมีหน้าที่หลักและพยายามสร้างคู่วางมือร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ในการเป็นผู้สนับสนุนช่วยเหลือแก่ชมรมผู้สูงอายุในเรื่องต่าง ๆ	4.12	0.74	มาก
9. ภาครัฐเป็นผู้สนับสนุนให้ชมรมผู้สูงอายุมีบทบาทหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมและร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาประเทศ มิใช่เพียงเน้นการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาชมรมของตนแต่เพียงอย่างเดียว	4.10	0.77	มาก
10. ภาครัฐเป็นผู้สนับสนุนให้ชมรมผู้สูงอายุเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ	4.03	0.76	มาก
11. ภาครัฐเป็นผู้สนับสนุนให้ชมรมผู้สูงอายุเชื่อมั่นว่าดำเนินงานด้วยจิตใจที่ดีมีพลังและกล้าหาญพอที่จะคิดและลงมือทำอันจะนำมาซึ่งประโยชน์ต่อชุมชน ท้องถิ่น สังคม และประเทศที่ดีขึ้น	4.02	0.76	มาก
รวม	4.06	0.31	มาก

3) แนวคิดธรรมาภิบาลภาครัฐใหม่ ซึ่งเป็นลำดับที่ 2 ของทัศนะเกี่ยวกับบทบาทของภาครัฐที่พึงประสงค์ต่อชมรมผู้สูงอายุจาก 3 แนวคิดหลักของรัฐประศาสนศาสตร์สมัยใหม่ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ (ดังแสดงในตารางที่ 4)

ตารางที่ 4: ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความหมายของทัศนะเกี่ยวกับบทบาทของภาครัฐที่พึงประสงค์ต่อชมรมผู้สูงอายุจากแนวคิดธรรมาภิบาลภาครัฐใหม่

ทัศนะเกี่ยวกับบทบาทของภาครัฐที่พึงประสงค์ต่อชมรมผู้สูงอายุจากแนวคิดธรรมาภิบาลภาครัฐใหม่	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย
12. ภาครัฐควรยุติบทบาทการเป็นแกนหลักในการทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือหรือควบคุมการดำเนินกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุ	3.60	0.69	มาก
13. ภาครัฐควรปรับบทบาทเป็นคู่ความร่วมมือที่กับชมรมผู้สูงอายุเน้นการทำงานกับส่วนภาคต่าง ๆ เช่น ภาคประชาสังคม และ ชุมชน	3.61	0.64	มาก
14. การทำงานของชมรมผู้สูงอายุควรมีแนวทางที่มุ่งเน้นเรื่องของการทำงานในรูปแบบเครือข่าย	3.61	0.69	มาก
รวม	3.61	0.42	มาก

4) ข้อเสนอเกี่ยวกับบทบาทภาครัฐที่พึงประสงค์ต่อผู้ชมรมสูงอายุไทยในทัศนะของภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไทย จากผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ตัวแทนจากภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ พบว่า มีข้อเสนอหลัก 3 ประการประกอบด้วย

4.1) ควรมีการบูรณาการการดำเนินงานการพัฒนาและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับชมรมผู้สูงอายุร่วมกันของหน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงให้มีประสิทธิภาพสูงสุด กล่าวคือ แม้ว่าชมรมผู้สูงอายุได้รับความช่วยเหลือจากภาคส่วนอื่น ๆ อย่างไรก็ดี ภาครัฐยังคงเป็นแกนหลักในการพัฒนาและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับชมรมผู้สูงอายุ แต่ภาครัฐในขณะนี้ไม่ได้ประกอบด้วยหน่วยงานหลักเดียวที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการดังกล่าวจึงจำเป็นต้องมีการบูรณาการงานของหน่วยงานหลัก หรือ หน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ เหล่านั้นเป็นอันดับต้น ทั้งนี้พบว่าประเด็นการบูรณาการที่เป็นข้อเสนอสองประการประกอบด้วย ในระดับมหภาค โดยการบูรณาการการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานของภาครัฐต้องพิจารณาตั้งแต่ในระดับระหว่างรัฐ และ ในระดับภายในประเทศ ควรมีการบูรณาการการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานผ่านนโยบายและมาตรการการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุอย่างบูรณาการระดับชาติ และ มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุที่จำเป็นต้องมีมาตรการและการนำนโยบายที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง ไปจนถึงหน่วยงานภาครัฐในลักษณะอื่น ๆ หรือที่อยู่ในความดูแลของหน่วยงานภาครัฐที่ต้องทำงานในลักษณะการบูรณาการ โดยเฉพาะสถาบันทางศาสนาซึ่งในสังคมไทยที่มีวัดเป็นสถาบันศาสนาที่มีอยู่ในทุกชุมชนเป็นสถานที่ในเชิงสัญลักษณ์ที่เป็นรูปธรรมโดยมีสิ่งก่อสร้าง อาคาร และพื้นที่ รวมทั้งมีกิจกรรมทางศาสนาที่สามารถดึงดูดให้ผู้สูงอายุดำเนินการร่วมกันได้ รวมถึงตลอดถึงสถาบันการศึกษาซึ่งมักเกี่ยวข้องโดยตรงกับการสนับสนุนด้านการวิจัยและการบริการวิชาการเป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตและที่มักได้การสนับสนุนจากชุมชนคนในชุมชนและภาคีเครือข่ายต่าง ๆ

4.2) ภาครัฐควรเป็นหนึ่งในผู้สนับสนุนหรือส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในการพัฒนาชมรมผู้สูงอายุ ทั้งนี้ นอกจากผู้ที่ทำหน้าที่สนับสนุนหลัก คือ ภาครัฐ และ ภาคการปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคส่วนอื่น ๆ โดยเฉพาะภาคเอกชนรวมถึงประชาชนโดยทั่วไปที่อาจมีใช้คนในชุมชนนั้น ๆ ย่อมมีความสามารถและมีศักยภาพในการเข้ามาช่วยเหลือสนับสนุนการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของชมรมผู้สูงอายุ สำหรับหน่วยงานหรือภาคส่วนอื่น ๆ ที่มีส่วนช่วยเหลือสนับสนุนหลักคือ สมาคมสภาผู้สูงอายุ นอกจากนี้การดำเนินกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุมักได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาคเอกชนที่มีกิจกรรมในลักษณะ CSR รวมถึงยังมีองค์กรการกุศลต่าง ๆ โดยมีมูลนิธิเป็นหน่วยขับเคลื่อนความช่วยเหลือและพัฒนาการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุอันรวมถึงชมรมผู้สูงอายุ

4.3) การสนับสนุนให้ชมรมผู้สูงอายุสามารถดำเนินการด้วยตัวของชมรมผู้สูงอายุเอง ไปจนถึงการเป็นอีกหนึ่งองค์กรทางสังคมเพื่อสังคม แม้ว่าชมรมผู้สูงอายุจะมีหน่วยงานหลัก คือ ภาครัฐและภาคการปกครองส่วนท้องถิ่นรวมทั้งสภาผู้สูงอายุให้การสนับสนุน แต่พบว่าความช่วยเหลือต่าง ๆ มีลักษณะ Top-Down หรือการสื่อสารจากบนลงล่างจากหน่วยงานหลักต่อชมรมผู้สูงอายุและโดยส่วนใหญ่มักเน้นความช่วยเหลือด้านงบประมาณซึ่งอาจไม่ตรงกับความต้องการที่แตกต่างกันของแต่ละชมรมด้วยปัจจัยสาเหตุนี้เองความสำเร็จในการส่งเสริมการแก้ปัญหาและพัฒนาชมรมผู้สูงอายุในประเทศไทยจึงมีความเชื่อมโยงกับอีกภาคส่วนหนึ่งที่มีลักษณะพิเศษในการดำเนินกิจกรรมซึ่งก็คือ ธุรกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise: SE) ซึ่งมีสองรูปแบบหลัก คือ กิจกรรมเพื่อสังคมที่สร้างโอกาสในการทำงานแก่ผู้สูงอายุที่อยู่ในชมรมผู้สูงอายุ และ กิจกรรมเพื่อสังคมที่ผู้สูงอายุเป็นผู้ประกอบการในกิจการหรือเป็นเจ้าของกิจการ

ทั้งนี้สามารถวิเคราะห์ได้ว่าข้อเสนอเกี่ยวกับบทบาทภาครัฐที่พึงประสงค์ต่อชมรมผู้สูงอายุไทย สอดคล้องกับแนวคิดบทบาทภาครัฐที่พึงประสงค์จากสามแนวคิดหลักของรัฐประศาสนศาสตร์สมัยใหม่ ประกอบด้วย แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (NPM) การบริการสาธารณะแนวใหม่ (New Public Service) และ แนวคิดธรรมาภิบาลภาครัฐใหม่ (New Public Governance) ต่อชมรมผู้สูงอายุไทย พบว่า สอดคล้องกับการบริการสาธารณะแนวใหม่ (New Public Service) ซึ่งเป็นแนวคิดที่อธิบายบทบาทของภาครัฐที่แสดงบทบาทใหม่ในฐานะผู้จัดหาทรัพยากรสาธารณะแก่ประชาชนในที่นี้คือผู้สูงอายุผ่านรูปแบบชมรมผู้สูงอายุให้มีการทำงานรวมถึงการดำเนินการร่วมกันระหว่างหน่วยงานพันธมิตรต่าง ๆ เริ่มตั้งแต่หน่วยงานที่มีหน้าที่โดยตรงหรือภาครัฐและภาคการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินการแก้ปัญหาและพัฒนาของชมรมผู้สูงอายุ ร่วมกับภาคส่วนอื่น ๆ โดยเฉพาะภาคเอกชนรวมถึงประชาชนโดยทั่วไป (ซึ่งแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ใช้คำว่าภาคเอกชน องค์กรไม่แสวงหากำไร และพลเมือง - ผู้วิจัย) เพื่อหาข้อตกลงและความต้องการซึ่งกันและกัน

สรุปและอภิปรายผล

สำหรับการอภิปรายผลจึงอภิปรายตามผลการวิเคราะห์ ยกเว้นสถานภาพส่วนบุคคล จึงแบ่งการอภิปรายผลการวิจัยเป็น 2 ส่วนประกอบด้วย

1) บทบาทภาครัฐที่พึงประสงค์ในทัศนะของชมรมผู้สูงอายุไทย พบว่า บทบาทภาครัฐที่พึงประสงค์ต่อชมรมผู้สูงอายุมากที่สุดคือ บทบาทของภาครัฐตามแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ (New Public Service – แนวคิดที่อธิบายบทบาทของภาครัฐที่แสดงบทบาทใหม่ในฐานะผู้จัดหาทรัพยากรสาธารณะแก่ประชาชนร่วมกับหน่วยงานพันธมิตรต่าง ๆ เช่น เอกชน องค์กรไม่แสวงหากำไรและพลเมืองเพื่อหาข้อตกลงที่ตอบสนองความต้องการซึ่งกันและกัน) สอดคล้องกับแนวคิดของสิริวัลลี พญาอุดมชัย และ สวรรยา ธรรมอภิพล (2560) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยความสำเร็จชมรมผู้สูงอายุตำบลดอนแฝก จังหวัดนครปฐม ซึ่งมีวัตถุประสงค์ประการที่หนึ่งที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยชิ้นนี้ คือ เพื่อศึกษาความสำเร็จในการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุ พบว่า ความสำเร็จในการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุดอนแฝก มาจาก 4 ปัจจัย ได้แก่ 1) ด้านผู้นำชมรม มีภาวะความเป็นผู้นำมีจรรยาบรรณ มีจิตอาสา ปฏิบัติงานด้วยความเสียสละเล็งเห็นผลประโยชน์ของผู้สูงอายุเป็นหลัก 2) ด้านความสามารถในการพึ่งตนเอง โดยการหาแหล่งเงินทุนในการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ภายในชมรมได้ตลอดมา 3) ด้านความสามารถในการประสานงานกับภาคีโดยร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคท้องถิ่น และภาคสังคม 4) การดำเนินงานตามข้อบังคับ ซึ่งค่อนข้างสอดคล้องกับลักษณะสำคัญของแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่

2) ข้อเสนอเกี่ยวกับบทบาทภาครัฐที่พึงประสงค์ต่อชมรมผู้สูงอายุไทย จากผู้ให้ข้อมูลหลักคือ ตัวแทนจากภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ พบว่า มีข้อเสนอหลัก 3 ประการประกอบด้วย

2.1) ควรมีการบูรณาการการดำเนินงานการพัฒนาและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับชมรมผู้สูงอายุร่วมกันของหน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงให้มีประสิทธิภาพสูงสุดทั้งจากส่วนกลาง ส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่น ๆ ที่อยู่ภายใต้การดูแลของภาครัฐ โดยเฉพาะสถาบันทางศาสนาและสถาบันการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมจินต์ เพชรพันธุ์ศรี และคณะ (2557) ในงานวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการดูแลผู้สูงอายุในชุมชนของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โดยคณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษารูปแบบการดูแลผู้สูงอายุในชุมชนของ รพ.สต. เพื่อให้ได้รูปแบบการบริหารจัดการและให้บริการผู้สูงอายุที่ยั่งยืนโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีคุณภาพ ทั้งนี้ผลการวิจัยพบว่า ภาครัฐควรกำหนดนโยบายและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและ รพ.สต. สร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนในการดูแลผู้สูงอายุโดยพัฒนาความรู้ของผู้นำชุมชนส่งเสริมศักยภาพในด้านจิตอาสาเชื่อมโยงการทำงานทุกภาคส่วนเพื่อจัดระบบบริการที่เข้มแข็งในชุมชน

2.2) ภาครัฐควรเป็นหนึ่งในผู้สนับสนุนหรือส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในการพัฒนาชมรมผู้สูงอายุโดยเฉพาะภาคเอกชนรวมถึงประชาชนโดยทั่วไปที่อาจมิใช่คนในชุมชนนั้น ๆ ผ่านรูปแบบการดำเนินการของภาคเอกชนในลักษณะ CSR และ ส่วนช่วยเหลือสนับสนุนหลัก คือ สมาคมสภาผู้สูงอายุ ที่มีผลการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณลักษณ์ เมียนเกิด เดชา สังขวรรณ และรุ่งนภา เทพภาพ (2562) ในงานวิจัยเรื่อง กลไกการขับเคลื่อนชมรมผู้สูงอายุในการส่งเสริมสถานภาพและบทบาทของผู้สูงอายุ ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุซึ่งพบว่าการดำเนินงานในรูปของคณะกรรมการโดยชมรม ทั้งนี้นอกจากข้อเสนอ

ในการส่งเสริมกิจกรรมที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุแล้วในแง่ของการบริหารจัดการหรือกลไกการขับเคลื่อนกิจกรรม กลไกการขับเคลื่อนชมรมผู้สูงอายุเป็นการเชื่อมประสานระหว่างสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยฯ สาขาสมาคมสภาผู้สูงอายุฯ กับชมรมผู้สูงอายุแม้ว่าตามวิสัยทัศน์ควรจะเป็นแบบเครือข่ายแต่ในข้อเท็จจริงสมาคมสภาผู้สูงอายุฯ ใช้การประสานแบบสั่งการตามสายการบังคับบัญชา ทำให้กลไกการเชื่อมประสานไม่สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาชมรมผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล นอกจากนี้สำหรับการส่งเสริมให้ชมรมผู้สูงอายุให้ความตระหนักและสร้างการมีส่วนร่วมกับองค์กรภาคธุรกิจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เพียงตะวัน พลอาจ และ ศุภฤกษ์ ธาราพิทักษ์วงศ์ (2561) ในงานวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการจัดการระบบสวัสดิการผู้สูงอายุพื้นที่อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรธุรกิจภายใต้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจนอกชุมชน ซึ่งพบว่าการจัดทำแผนการดำเนินกิจกรรมผู้สูงอายุและมีการกำหนดเป้าหมายพร้อมทั้งตัวชี้วัดที่ชัดเจนเป็นการควบคุมการดำเนินกิจกรรมแต่ละกิจกรรมให้ให้มีประสิทธิภาพอันจะส่งผลต่อการจัดระบบสวัสดิการผู้สูงอายุผู้สูงอายุได้อย่างยั่งยืน โดยมีหน่วยงานรัฐและองค์กรเอกชนสนับสนุนให้การช่วยเหลือทั้งกระบวนการดำเนินงานและงบประมาณบางส่วน เพื่อให้การวางแผนไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม อันแสดงให้เห็นว่าหากชมรมผู้สูงอายุและหน่วยงานภาคเอกชนมีการดำเนินการร่วมกันจะทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในท้ายที่สุด

2.3) การสนับสนุนให้ชมรมผู้สูงอายุสามารถดำเนินการด้วยตัวของชมรมผู้สูงอายุเอง ไปจนถึงการเป็นอีกหนึ่งองค์กรทางสังคมเพื่อสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญารัตน์ รอดแก้ว ปัญญา เลิศไกร และสุดาวรรณ มีบัว (2562) ในงานวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการชุมชนเพื่อให้ผู้สูงอายุพึ่งตนเอง ซึ่งมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการชุมชนเพื่อให้ผู้สูงอายุพึ่งตนเอง 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการชุมชนเพื่อให้ผู้สูงอายุพึ่งตนเอง และ 3) เพื่อประเมินผลรูปแบบการจัดการชุมชนเพื่อให้ผู้สูงอายุพึ่งตนเองและพัฒนาเผยแพร่ไปยังชุมชนผู้สูงอายุ ผลการวิจัยพบว่าการพัฒนาการจัดการชุมชนเพื่อให้ ผู้สูงอายุพึ่งตนเอง พบว่า ชมรมผู้สูงอายุเป็นกลุ่มหลักในการขับเคลื่อนการเรียนรู้พัฒนารูปแบบ มีการรวมกลุ่มพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาการดูแลสุขภาพ การรักษาอาการเจ็บป่วยด้วยตนเอง การป้องกันโรคบางอย่าง ด้วยรูปแบบการออกกำลังกาย รูปแบบการประกอบอาชีพที่ทำให้ดีต่อสุขภาพกาย สุขภาพจิตและดีต่อคุณภาพชีวิต

ทั้งนี้สามารถวิเคราะห์ได้ว่าข้อเสนอเกี่ยวกับบทบาทภาครัฐที่พึงประสงค์ต่อชมรมผู้สูงอายุไทยสอดคล้องกับแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ (New Public Service) ซึ่งอธิบายบทบาทของภาครัฐที่แสดงบทบาทใหม่ในฐานะผู้จัดหาทรัพยากรสาธารณะแก่ประชาชนในที่นี้คือผู้สูงอายุผ่านรูปแบบชมรมผู้สูงอายุให้มีความทำงานรวมตลอดถึงการดำเนินการร่วมกันระหว่างหน่วยงานพันธมิตรต่าง ๆ เริ่มตั้งแต่หน่วยงานที่มีหน้าที่โดยตรงหรือภาครัฐและภาคการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินการแก้ปัญหาและพัฒนาของชมรมผู้สูงอายุ ร่วมกับภาคส่วนอื่น ๆ โดยเฉพาะภาคเอกชนรวมตลอดถึงประชาชนโดยทั่วไปเพื่อหาข้อตกลงและความต้องการซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปกรณ์ ศิริประกอบ (2560) ในงานวิจัยเรื่อง ถอดบทเรียนการบริหารจัดการสังคมผู้สูงอายุระดับสุดยอดของภาครัฐญี่ปุ่น: มองผ่าน 3 พาราไดม์ทางรัฐประศาสนศาสตร์ ซึ่งผลการวิจัยบ่งชี้ว่าภาครัฐญี่ปุ่นในปัจจุบันใช้แนวคิด NPS (New Public Service หรือการบริการสาธารณะแนวใหม่) ที่เรียกร้องให้เจ้าหน้าที่ภาครัฐของญี่ปุ่น “ให้บริการ (Serving)” โดยการอำนวยความสะดวกให้พลเมืองเข้ามามีส่วนร่วม ในการกำหนดนโยบายและน่านโยบายไปปฏิบัติผ่านระบบ

การดูแลแบบบูรณาการที่มีชุมชน เป็นรากฐาน (Community Based Integrated Care System: CBICS) เพื่อที่จะนำเอาจิตวิญญาณของชุมชนกลับคืนสู่ชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

นำผลการวิจัยเสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะภาครัฐเพื่อส่งเสริมให้เกิดการประยุกต์แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทภาครัฐที่พึงประสงค์ต่อชมรมผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาในรูปแบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ร่วมด้วยเพื่อเป็นแนวทางการแก้ไขพัฒนาชมรมผู้สูงอายุที่ผ่านการระดมความคิดเห็นร่วมกันอย่างแท้จริง

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยชิ้นนี้สำเร็จลุล่วงได้ทั้งนี้เพราะได้รับความอนุเคราะห์จากบุคคลหลายฝ่าย ซึ่งผู้วิจัยไม่สามารถระบุได้ทั้งหมด แต่ท่านสำคัญที่ถือได้ว่ามีส่วนช่วยผลักดันให้งานวิจัยชิ้นนี้เกิดขึ้นรวมทั้งติดตามงานของผู้วิจัยทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการอย่างต่อเนื่อง คือ รองศาสตราจารย์ ดร.สรชัย พิศาลบุตร ผู้เป็นครูวิจัยคนแรกและคนปัจจุบันของผู้วิจัย นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณสถาบันยุทธศาสตร์ทางปัญญาและวิจัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผู้ให้ทุนการวิจัย กลุ่มตัวอย่าง ประธานชมรมผู้สูงอายุของทุกภาคทั่วประเทศ และ ผู้ให้ข้อมูลหลัก ตัวแทนภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ที่กรุณาให้ข้อมูลอันมีประโยชน์ และทำดีที่สุดผู้วิจัยขอกล่าวถึงกำลังสำคัญในการทำงานคือ ครอบครัวของผู้วิจัยที่ทำให้ผู้วิจัยมีกำลังใจและกำลังกายทำงานวิจัยให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2556). คู่มือการส่งเสริมสุขภาพที่พึงประสงค์ในผู้สูงอายุสำหรับบุคลากรสาธารณสุข. นนทบุรี: กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข.
- กัญญารัตน์ รอดแก้ว, ปัญญา เลิศไกร, และสุดาวรรณ มีบัว. (2562). รูปแบบการจัดการชุมชนเพื่อให้ผู้สูงอายุพึ่งตนเอง. วารสารมหาจุฬานาครธรรมศาสตร์. 6(2): 792-807.
- จุลศักดิ์ ชาณณรงค์. (2562). ความ “ใหม่” ของรัฐประศาสนศาสตร์. วารสารสหวิทยาการ. 16(2): 54-83.
- นกุล ชื่นพัก, วรลักษณ์ ลลิตศศิวิมล, และ ธนา มณีพฤกษ์. (2559). บททดลองศึกษา การจัดการภาครัฐแนวใหม่ อธิบายผ่านแนวคิดของ Frederickson และ Smith จากหนังสือ The Public Administration Theory Prime. การประชุมมหาดไทยวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 7 (น. 770-776). สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ปกรณ์ ศิริประกอบ. (2560). ถอดบทเรียนการบริหารจัดการสังคมสูงวัยระดับสุดยอดของภาครัฐญี่ปุ่น: มองผ่าน 3 พาราไดม์ทางรัฐประศาสนศาสตร์. วารสารเครือข่ายญี่ปุ่นศึกษา. 7(2): 39-64.

- พรรณธิดา บุญพิทักษ์. (2548). **การพัฒนาเครือข่ายกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุ ในสังกัดสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (อนามัยครอบครัว). นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เพียงตะวัน พลอาจ และ ศุภฤกษ์ ธาราพิทักษ์วงศ์. (2561). **การส่งเสริมการจัดการระบบสวัสดิการผู้สูงอายุพื้นที่อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรธุรกิจภายใต้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจนอกชุมชน**. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- วรรณลักษณ์ เมียนเกิด, เดชา สังฆวรรณ, และรุ่งนภา เทพภาพ. (2562). **กลไกการขับเคลื่อนชมรมผู้สูงอายุในการส่งเสริมสถานภาพและบทบาทของผู้สูงอายุ**. **วารสารคณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์**. 27(1): 1-31.
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, เล็ก สมบัติ, ณีภรพัชร สโรบล, และธนิกานต์ ศักดาพร. (2555). **ลักษณะการดำเนินงานและกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุ**. กรุงเทพฯ: JPRINT 2.
- สมจินต์ เพชรพันธุ์ศรี, สมชาย วิริภิมย์กุล, วิไลวรรณ ทองเจริญ, จันทนา รณฤทธิ์วิชัย และ ทิภา แจ่มกระจ่าง. (2557). **การพัฒนารูปแบบการดูแลผู้สูงอายุในชุมชนของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล**. **วารสารสาธารณสุขและการพัฒนา**. 12(3): 31-47.
- สวรรยา ธรรมอภิพล, นันทิชา อ่อนละมัย, และ จรรยาพร ต้นเจริญ. (2561). **ปัจจัยความสำเร็จของชมรมผู้สูงอายุบ้านไร่แค จังหวัดเพชรบุรี**. **Veridian E-Journal, Silpakorn University**. 11(2): 352-365.
- สิริวัลลี พงษาอุดมชัย และ สวรรยา ธรรมอภิพล. (2560). **ปัจจัยความสำเร็จชมรมผู้สูงอายุตำบลดอนแฝก จังหวัดนครปฐม**. **วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences, and Arts)**. 10(1): 1439-1453.
- สุนทร ปัญญาพงษ์, อัญชลี ชัยศรี, ทศไนยวรรณ ดวงมาลา, วิทัญญู ชำชัยภูมิ และ วิมลศิลป์ ประจักษ์ภูมิ. (2560). **รูปแบบการจัดสวัสดิการของผู้สูงอายุในจังหวัดชัยภูมิ**. **วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร**, 5(3): 1-16.
- สัมฤทธิ์ ศรีธำรงสวัสดิ์, กนิษฐา บุญธรรมเจริญ, ศิริพันธุ์ สาสัติย์, และ ขวัญใจ อำนาจซื่อสัตย์. (2552). **รูปแบบการดูแลสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในระยะยาวโดยชุมชน**. **วารสารระบบบริการปฐมภูมิและเวชศาสตร์ครอบครัว**. 1(2): 22-31.
- อัญชิรญา จันทรปิฎก. (2560). **การขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเพื่อผู้สูงอายุไปสู่การปฏิบัติของชมรมผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร**. การประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลครั้งที่ 9 “ราชมงคลสร้างสรรค์ นวัตกรรมที่ยั่งยืนสู่ประเทศไทย 4.0” (Creative RMUT and Sustainable Innovation for Thailand 4.0) (น.276-286). นครปฐม: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ศาลายา.